

Anotuotas sakytinės kalbos tekstynas – intermedialiomis technologijomis paremta kalbų mokymo priemonė

Jurgita Mikelionienė

Anotacija. Taikomojoje kalbotyroje, ypač svetimų kalbų mokymo teorijoje ir praktikoje pintensyvėjus autentiškos kalbos pavyzdžių vartosenai, kalboms mokyti(s) prieš porą dešimtmečių buvo pradėta naudoti ir nauja priemonė – tekstynas, kuris jau anksčiau buvo pritaikomas kalboms tirti ir lyginti, žodynams sudaryti, automatinėms vertimo sistemoms kurti. Dabar, praėjus daugiau nei dvidešimčiai metų, vienkaltinio ar keliakaltinio tekstyno panaudojimas mokant kalbų tapo akivaizdus. Tekstynas tapo ne tik viena iš naujausių kalbos mokymo priemonių, bet ir mokymo metodu. Lietuvių kalbai mokyti sukurtas naujas 13–18 metų jaunuolių sakytinės kalbos tekstynas SACODEYL. Jis unikalus ne tik dėl autentiškos kalbos mokymo galimybės, spalvinio anotavimo, bet ir tuo, kad tai pirmasis viešai internetinėje erdvėje prieinamas intermedialiomis technologijomis (nufilmuotais interviu) paremtas tekstynas, kurio ir TELOS įrankio pagalba sukurtas gramatikos, leksikos, komunikacijos įgūdžių lavinimo ir tiriamųjų pratimų rinkinys. Toks tekstynas paremtas mokymas(is) yra modernus, skatinantis domėjimąsi lietuvių kalba tarp mokyklinio amžiaus jaunuolių visoje Europos Sąjungoje.

Reikšminiai žodžiai: tekstynas; sakytinė kalba; lietuvių kaip svetimos kalbos mokymas(is); SACODEYL.

Kalbų didaktikoje pintensyvėjus autentiškos kalbos pavyzdžių vartosenai, kalboms mokyti(s) buvo pradėta naudoti ir nauja priemonė – tekstynas, kuris jau anksčiau buvo pritaikomas įvairiems kalbos vienetams tirti ir lyginti, žodynams sudaryti, automatinėms vertimo sistemoms kurti. Į tekstyną, kaip į perspektyvią kalbos mokymosi priemonę dėmesys buvo atkreiptas dar 1987 metais, kai pasirodė pirmasis tekstynu paremtas *Coolins Cobuild* aiškinamasis anglų kalbos žodynas. Dabar, praėjus daugiau nei dvidešimčiai metų, vienkaltinio ar keliakaltinio tekstyno, kaip nepakeičiamo elektroninio specialia programine įranga aprūpinto rašytinės arba sakytinės kalbos šaltinio, panaudojimas mokant kalbų tapo akivaizdus. Tekstynas tapo ne tik viena iš naujausių kalbos mokymo priemonių, bet ir metodu. Besimokančiajam tekstyno analizė pradeda suprasti ir patį mokymosi procesą. Moksleiviams vieno mygtuko paspaudimu atsiveria kalbos mokymosi kelias (Tognin-Bonelli, 2001). Vienas iš žymiausių ir dažniausiai anglų kalbai mokyti naudojamų tekstynų yra Britų nacionalinis tekstynas (BNC). Tačiau empirinių tyrimų, ypač gramatikos mokymo kontekste, nėra gausu. Pagrindinis dėmesys vis dar koncentruojamas į mokinių požiūrį (Gabrielatos, 2005).

Lietuvių kalbai mokyti(s) yra sukurta įvairių mokymo(si) programų ir priemonių. Vienos yra skirtos gimtakalbiams, kitos – pradedantiesiems mokytis lietuvių kaip svetimos kalbos ar jau pažengusiems ir norintiems tobulinti ar tikrinti rašybą, skyrybą, kirčiavimą, gerinti bendravimo įgūdžius ir pan. Programos gali būti pateikiamos internete (pvz., „Po truputį“, „Eksternas“, „Kietie riešutėliai“ ar net pačių moksleivių sukurta interneto svetainė „Klaidutis“) arba pateikiamos kompaktiniuose diskuose („Žodis po žodžio“), vadovėliais (J. Džežulskienės „Lietuvių kalba kitakalbiams“) Tokios kompiuterinės technologijos skatina moksleivių kūrybingumą bei domėjimąsi kalba.

Specialių tyrimų, skirtų tekstynais paremtu lietuvių kalbos mokymui(si), nėra daug. Kaip vienas pirmųjų minėtinas 1997 m. VDU apgintas A. Dambravaitės baigiamasis ma-

gistro darbas „Lietuvių kalbos tekstynas ir kalbos mokymas“, kuriame pasiūlytos konkordansais paremto lietuvių kalbos leksikologijos mokymo galimybės. Iš Lietuvos mokslininkų atliktų, tačiau skirtų ne lietuvių, o anglų kalbai mokyti remiantis tekstynais skirtas J. Grigaliūnienės tyrimas (2002), tam pačiam tikslui galima būtų naudotis ir Lygiagrečiuoju lietuvių – anglų kalbų tekstynu (Rimkutė, et al., 2006). Akivaizdu, kad tekstynų galimybės mokant lietuvių kalbos dar yra menkai teišnaudojamos. Nepakanka ir projektų, parodančių tekstynų ir jų įrankių šioje srityje galimybes.

Nors demonstruojant tekstyno galimybes mokyti lietuvių kalbos dažniausiai yra naudojamas bendrojo pobūdžio Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas (<http://donelaitis.vdu.lt>), tačiau tačiau šiame procese ne mažiau reikalingas sakytinės kalbos tekstynas¹, ypač jeigu dar jis yra specialusis – tai yra pedagogiškai subalansuotas ir surinktas iš autentiškos bendraamžių kalbos pavyzdžių.

Pirmasis toks tekstynas Lietuvoje sukurtas kaip 2006–2008 m. vykdyto Socrates/ Minerva tarptautinio projekto „Europos jaunimo sakytinės kalbos kaupimas ir sklaida informacinėmis technologijomis“ – SACODEYL (*System Aided Compilation and Open Distribution of European Youth language*)² rezultatas. Kadangi tekstynas sudarytas iš interviu – filmuotos vaizdo medžiagos – tai jį galima laikyti ir pirmąja lietuviška intermedialia mokymo priemone.³

Todėl šio straipsnio tikslas – atskleisti kalboms mokyti naudojamų sakytinės kalbos tekstynų ypatumus, pristatyti SACODEYL tekstyną, jo įrankius ir produktus, skirtus lietuvių kaip svetimajai kalbai mokyti, atskleisti tokio mo-

¹ Spontaniškos šnekamosios kalbos pavyzdžių galima rasti t. pritaikyti lietuvių kalbai mokyti VDU Regionistikos katedros svetainėje talpiname Sakytinės kalbos tekste.

² Projekto adresas internete: www.um.es/SACODEYL

³ SACODEYL projekto partneris Lietuvoje – KTU Kalbotyros katedra.

kymo(si) galimybes lyginant su tradiciniais kalbų didaktikos metodais.

Tekstynų lingvistikos žymiausi autoritetai – J. Sinclair (2004), G. Kennedy (1998), M. Stubbs (1996) ir kt. savo darbuose aptardami tekstynų pritaikymo galimybes leksikografijoje, gramatikoje, stilistikoje, kultūros tyrimuose, kaip vieną iš tekstyno galimybių nurodo jo ir kaip medžiagos bei metodo panudojimą mokantis kalbų. Tokiais atvejais pirmiausia atkreipiamas dėmesys į tekstyno tipą: kaip populiariausias ir daugiausia pranašumų turintis visada nurodomas lygiagretusis tekstynas. Remiantis tokio tipo tekstynais geriausia iširtos anglų kaip svetimos kalbos mokymo naudojant lygiagrečiuosius anglų ir kitų kalbų, pvz., norvegų, švedų (Altenberg, 2002) ir kt. tekstynus. Antras svarbus dalykas – sakytinė – gyvoji kalba. Ji traktuojama kaip patikimas autentiškos kalbos, todėl tikrasis tyrinėjimų šaltinis (Marcinkevičienė, 1997). Dar vienas iš svarbesnių klausimų – tekstynų anotavimas – morfologinis, sintaksinis, prozodinis, semantinis ir kt. žymėjimas, kuris, mokant kalbų, atliekamas turint konkrečių pedagogo tikslų.

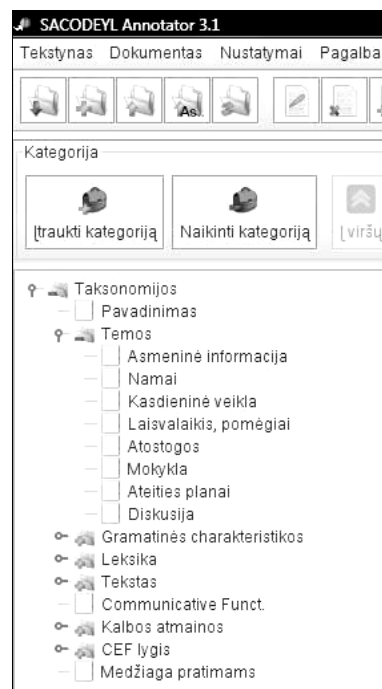
Tekstyno panaudojimas mokant kalbų gali būti dvejopas (Leech, 1997): labiausiai pripažintas yra „popierinis“ – mokymo medžiagos kūrimas remiantis tekste randamais autentiškos kalbos pavyzdžiais. Dažniausiai tai pateikiama konkordansu, kuris laikomas populiariausiu iš visų tekstyno įrankių kalboms mokyti(s). Kitas, novatoriškesnis būdas ir todėl labiau ginčytinas, yra pačių mokinių tiesioginis naudojimas tekstynais. Būtent į tokių mokymąsi yra nukreiptas ir SACODEYL projektas. Jo pristatymui, analizei, konkrečių kalbų (ispanų, vokiečių ir kt.) analizės ir mokymo galimybės, pedagoginei platformai jau yra skirtas ne vienas projekto partnerių publikuotas tyrimas (Perez-Paredes ir Alcaraz-Calero, 2009; Hoffstaedter, Kohn, 2008). Ateityje, pradėjus projekto tekstynus kalbų didaktikoje taikyti aktyviau, turėtų būti iširti ir mokymosi rezultatai, problemos, pranašumai ir kt.

SACODEYL projekto tikslas – kurti kalbų mokymo modulius, paremtus sakytinės anglų, ispanų, prancūzų, vokiečių, italų, rumunų ir lietuvių kalbų tekstynais, kitaip – Europos kalbų analizė ir mokymas. Pagrindiniai SACODEYL tekstynų skiriamieji bruožai – autentiška 13–18 metų paauglių kalba, medžiagos pateikimas garso ir vaizdo rinkmenose (taip pat yra ir transkripcija), vieša prieiga internete. Dar vienas, ir ne tik lietuvių kalbos tekstynams dar naujas bruožas, kad jie yra kuriami ir tobulinami turint konkretų pedagoginį tikslą. SACODEYL tekstynai pirmiausia skiriami jaunuoliams, siekiantiems savarankiškai mokytis kalbų, todėl projektas siejamas su anonimišku kalbos mokymusi, įsisavinimu ir kalbinių gebėjimų tobulinimu, susijusiu su tam tikromis temomis iš daugelio jų amžininkams aktualių sričių. Toks pedagoginis tikslas susijęs ir su tekstyno dizainu: pasirinktas unifikuotų interviu žanras, savo turiniu priderintas prie mokymo programų. Vienu iš SACODEYL tekstyno prototipų galima būtų laikyti Tiubingeno universitete sukurtą sakytinės kalbos interviu tekstyną ELIZA⁴.

⁴ www.corpora4learning.net/elisa

Siekiant išsiskeltų tikslų ir tuo pačiu suvokiant, kad kuriamo produkto paieškos, peržiūros, valdymo sistema turi būti patogi naudotis, ji turi būti nevienkartinė, operatyvi bei nepriklausoma, remiantis XML ir TEI⁵ gairėmis buvo sukurta du įrankiai – transkriptorius „SACODEYL Transcriptor“ ir anotavimo programa „SACODEYL Annotator“⁶. Apskritai tai vienas iš naujausių ir moderniausių anotavimo įrankių, skirtas įvairioms tekstyno kategorijoms žymėti. Didžiulis šio anotatoriaus privalumas – galimybė juo pasinaudoti anotuojant skirtingų kalbų tekstynus. Vartotojas gali pats koreguoti kategorijų, pagal kurias žymi tekstą, sąrašą: keisti jų pavadinimus ar skaičių. Anotatorius tinkamas tiek rašytiniams, tiek sakytiniams tekstams žymėti, parodo visas tam tikrai teksto daliai priskirtas žymas, juo galima dirbti Windows ir Linux operacinėse sistemose. Anotuojama rankiniu būdu, tačiau, nors apskritai, analogiškais atvejais visada siekiama automatizuoto proceso, anotavimas, net ir daug labiau pažengusios kompiuterinės technologijos anglų kalbos atveju dar tik iš dalies gali būti visiškai automatinis.

Pagrindinės „SACODEYL Annotator“ taksonomijos yra „Pavadinimas“, „Temos“, „Gramatinės charakteristikos“, „Komunikacinė funkcija“, „CEF lygis“, „Medžiaga pratimams“ ir kt. Visos jos sudarytos iš skirtingo kiekio įvairių subkategorijų (1 pav.).

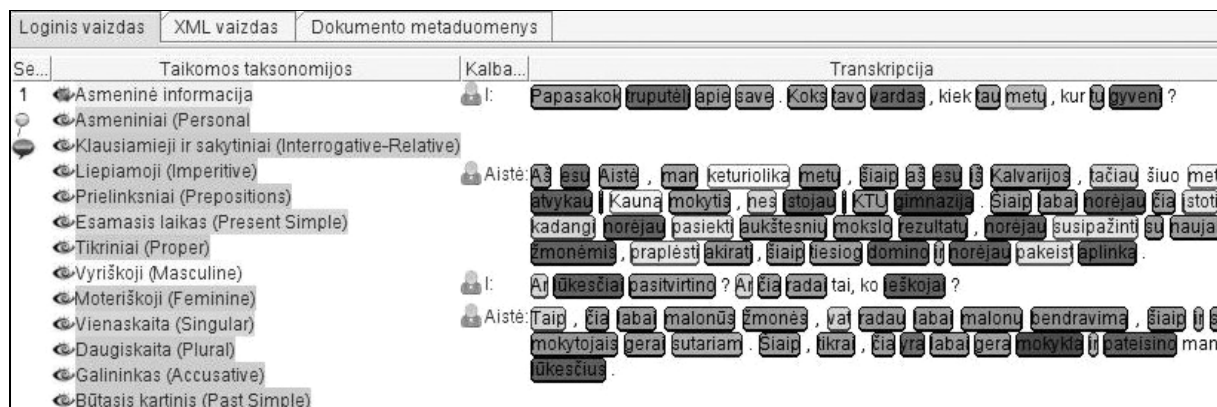

1 pav. Kategorijos „Temos“ subkategorijos

Kadangi kiekviena kategorija turi analogiškų atitikmenis kiekvienos iš projekte dalyvavusios kalbos tekste, tai labai patogu bet kurios temos žodyną sulyginti su gimtosios ar kitos kalbos tos pačios tematikos leksika.

⁵ <http://www.tei-c.org>

⁶ Minėtų produktų autoriai – projekto koordinatoriai iš Mursijos universiteto (Ispanija) J. M. Alcaraz ir P. Perez-Paredes.

2 pav. Spalvinio anotavimo pavyzdys

3 pav. Transkribavimo programos vaizdas

Išsiskiria SACODEYL tekstynas iš kitų panašių anotuotų kalbų mokymo produktų ir tuo, kad tai pirmasis tekstynas, kuriame buvo anotuojama ne sutartinėmis žymomis ar kodais, o spalvinėmis žymomis (2 pav.). Tai suteikia galimybę greitai pastebėti, kurie žodžiai pagal kokias kategorijas buvo suanotuoti, netikrinant kiekvieno iš jų atskirai.

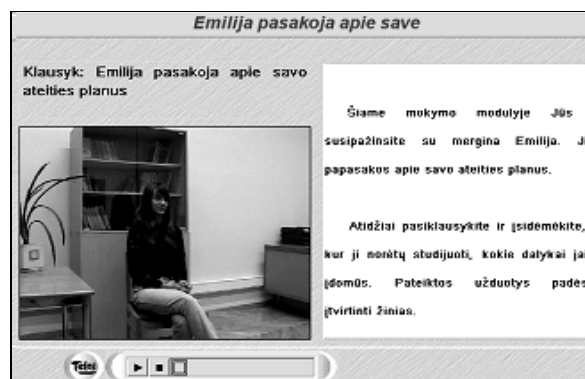
Siekiant anotavimo procesą padaryti optimalų, buvo sukurta speciali transkribavimo programa (3 pav.). Taigi prieš keliant tekstus į anotatorių, buvo sužymėti interviu sekcijų laikai, neaiškūs žodžiai, nutrūkusi mintis, pertarai ir pan. „Sacoedyl Transcriber“ programa taip pat tinkama daugialypiams ir daugiakalbiams vaizdo ir garso šaltiniams transkribuoti.

Kuriant tekstynais paremtus pratimus buvo naudojamas TELOS⁷ kalbų mokymo sistema bei TLP Pro kalbų mokymo įrangos šablonais (dialogo, teksto, alternatyvų, kūrybinių užduočių, klausimų/ atsakymų ir kt.).

Lietuvių, kaip ir kitų projekto kalbų, tekstyną sudaro 24 interviu su moksleiviais (bendra pokalbių trukmė apie 5 val.), kuriuose jie kalbėjo šiomis temomis: „Kas aš esu ir kur gyvenu“, „Laisvalaikis“, „Mokykla“, „Atostogos“,

„Darbo patirtis ir ateities planai“, „Diskusija“ (mintys apie Europos Sąjungą, kompiuterinius žaidimus, rūkymą). Kiekvienai temai sukurta po 30 TELOS sistema paremtų pratimų ir dar po 10 tiriamųjų ir komunikacinių pratimų. Tai pirmasis bandymas kurti lietuvių kalbos pratimus su šiuo įrankiu. Iš viso sukurta 300 pratimų.

Nors ne visuose pratimuose besimokančiajam reikia tiesiogiai naudotis tekstynu, tačiau visus pokalbius savarankiškai jame galima susirasti ir peržiūrėti.

4 pav. Pristatomojo puslapio pavyzdys

Toliau apžvelgsime pagrindinius pratimų tipus.

Teksto suvokimo užduotys. Šių pratimų tikslas – patikrinti, ar besimokantieji lietuvių kalbos gerai suvokia girdimą informaciją ir ją išmoksta, ar sugeba atsakyti į pateiktus klausimus. Išmokstama naujų žodžių, tai daroma atsižvelgiant į jų vartojimo kontekstą. Girdėto interviu suvokimas tikrinamas klausymo, rašymo, atsakymo parinkimo iš kelių variantų užduotimis. Ši pratimų grupė susijusi ir su kūrybine užduotimi, nes kai kuriais atvejais prašoma atpasakoti girdėtą informaciją, o ne tik atsakyti į atviro tipo klausimus raštu.

Leksikos užduotys. Šio tipo pratimai, kuriais siekiama padėti moksleiviams suvokti lietuvių kalbos paradigminius žodžių santykius (sinonimus, antonimus, homonimus, daugiareikšmius žodžius), atpažinti nevartotinus žodžius, susipažinti su žodžių kūrimo mechanizmu, skiriami ne pradedantiesiems mokytis lietuvių kalbos, o jau pažengusiems. Užduotis palengvindavo garso įrašai (pvz., iš interviu pra-

⁷ Telos Language Partner. Plačiau žr. <http://www.sprachlemmedien.de/>

šoma parinkti išgirstą antonimą), atsakymų variantai (5 pav.).

Žodynas: nauji žodžiai

Pateiktiems apibrėžimams rask jų "savininkus".

_____ - valstybės reikalų tvarkymo, valstybinės valdžios teorija ir praktika.

_____ - valstybinis ar visuomeninis susivienijimas, organizacija.

_____ - vienas iš mažiausių (antras po Australijos) Pasaulio žemynų.

_____ - turėti savo nuosavybę, tvarkyti

_____ - didžiulis žemės plotas, supamas vandenynų

valdyti Politika Europa žemynas Sąjunga

5 pav. Reikiamų žodžių parinkimo pratimas

Gramatikos ir rašybos užduotys. Lietuvių kalbos gramatikos nelengvai mokosi net gimtakalbiai, todėl šiai pratimų grupei buvo skirtas itin didelis dėmesys. Pagrindinis jų kūrimo principas – užduotys turi būti susijusios su gramatinių struktūrų atpažinimu ir praktiniu jų vartojimu. Prati- muose prašoma atpažinti kalbos dalis, parinkti reikiamą kalbos dalį ar formą, nustatyti gramatinės kategorijas, su- daryti sakinius ar parinkti reikiamas sakinio dalis, įrašyti reikiamas raides tikrinuose žodžiuose, galūnėse ir kt. (6 pav.).

Gramatika: esamasis laikas

Į tuščius laukelius įrašykite veiksmažodžius esamoju laiku.

Marija _____ KTU gimnaziją. Jai mokytis čia _____, nes _____ daug draugų, tik ji _____ šokių tokią konkurenciją. Mergina _____, jog _____ stengtis mokytis kuo geriau, tuomet mokslas _____ nemokamas, be to, _____ galimybė gauti "atlyginimą" - stipendiją. Todėl Marija _____ gerai. Iš disciplinų jai labiausiai _____ kalbos. Gimnazijoje merginai _____ atmosfera ir tvarka.

6 pav. Gramatikos pratimo pavyzdys

Gramatikos siekiama mokyti per teksto analizę, išsiaiškinant kalbos dalių funkcijas, o kalbos dalių formas atpažinti pagal formaliuosius požymius ir susieti su reikšme. Kuriant šios grupės pratimus patogiau si pasirodė pasirinkimo iš kelių variantų, *drag&drop*, praleistų žodžių įrašymo šablonai.

Gramatikos pratimai bene geriausiai iliustruoja principinių tekstynais paremtą kalbų mokymosi skirtumą nuo tradicinio: siūlomas ne tik dedukcinis, bet ir indukcinis kalbų didaktikos metodas, t. y. neformuluojamos pavyzdžiais iliustruotos taisyklės, o sudaroma besimokančiajam gali- mybė per pratimus jas suvokti.

Gramatikos mokymąsi palengvina gramatinių charakteristikų kategorija (7 pav.), kuri, kitaip nei anksčiau minėtoji temų kategorija, skirtingos morfologinės sandaros kalbose yra skirtinga, pvz., lietuvių kalboje daugiau linksnių nei kitose projekto kalbose, tačiau artikelio pasirinkimo klausimas, priešingai nei vokiečių kalboje, yra visai neaktualus.

SACODEYL Annotator 3.1

Tekstynas Dokumentas Nustatymai Pagalba

Kategorija

[traukti kategoriją] [naikinti kategoriją] [virsų]

Taksonomijos

- ☐ Pavadinimas
- ☐ Temos
- ☐ Gramatinės charakteristikos
 - ☐ Laikai (Tenses)
 - ☐ Neveikiamoji rūšis
 - ☐ Nuosaka (Mood)
 - ☐ Sakiniai (Clauses)
 - ☐ Daiktavardžiai
 - ☐ Netiesioginė kalba (Reported Speech)
 - ☐ Būdvardžiai (Adjectives)
 - ☐ Prieviskiai (Adverbs)
 - ☐ Įvardžiai (Pronouns)
 - ☐ Veiksmažodžiai (Verbs)
 - ☐ Prielinksniai (Prepositions)
 - ☐ Skaitvardžiai (Numerals)
 - ☐ Jungtukai (Conjunctions)
 - ☐ Lyginimas (Simile)
 - ☐ Neiginiai (Negations)
 - ☐ Klausimai (Questions)
 - ☐ Sakinių struktūra (Sentence Structure)
 - ☐ Dalelytė
 - ☐ Jautukas
- ☐ Leksika
- ☐ Tekstas

7 pav. Kategorijos „Gramatinės charakteristikos“ subkategorijos

Tiriamieji ir komunikaciniai pratimai. Šie pratimai labiausiai susiję su bendravimo įgūdžių tobulinimu, informacijos bei atsakymų paieška tekstyne arba internetiniuose puslapiuose. Taigi moksleiviai turi galimybę pareikšti savo nuomonę tam tikrais klausimais ar savarankiškai patogiu ir greitu būdu ieškoti informacijos, pvz., apie interviu dažnai minimą KTU gimnaziją, populiarių Lietuvoje krepšinių ar muzikos grupes ir kt. Tekstyne dažniausiai prašoma atlikti tam tikrų leksemų ir su jomis dažniausiai susijusių kontekstinių partnerių paiešką (8 pav.). Pratimai skiriami pažengusiems.

Left Context	Match	Right Context
ek sudėtingiau ir finansiniu pobūdžiu, bet	Europos	šalis, tai man atrodo, gali pažinti bene
aip ir visų kitų sąjungų. Tačiau dabartinė	Europos	Sąjunga yra ganėtinai teigiamas reiškinys
ais pažūriu žinias, pasidomiu kas darosi	Europos	sąjungoje, kaip tai veikia Lietuvą, bet n
ug apie Europą, ir kaip sakoma Europa,	Europos	Sąjunga. Kas tai yra tau – Europa? Eu
ne prie Europos. Tai kas tau yra Europa,	Europos	Sąjunga? Europos Sąjunga ypač va tai
engvina patį keliavimą Europos šalyse. Į	Europos	Sąjunga aš žiūriu tik į tiek, kad štai
gi, 2 skirtingos sąvokos, tai yra Europa ir	Europos	Sąjunga. Todėl, kad Europos Sąjunga
Sąkyk Europa, kalbam apie Europą ir	Europos	sąjungą, kas tau yra Europa? Tai tokia
nos valstybės didelės, ar tai pačios kad ir	Europos	Sąjungos, nes tai yra labai daug kultūr
a Europa ir Europos Sąjunga. Todėl, kad	Europos	Sąjunga tai yra labiau kai politinis viene
brangu. Ir tu manai, kad dėl to, kad	Europos	Sąjungoj? Nu tai šiaip nebūtų pakilę to
s gana pesimistiškas, bet manyčiau, kad	Europos	Sąjungos laukia tokia pati ateitis, nežin
, Dabar gali važiuoti laisvai. Jaučtis kaip	Europos	sąjungos pilietis, o ne. A visgi tas jauč
tai yra tiesiog, palengvina patį keliavimą	Europos	šalyse. Į Europos Sąjungą aš žiūriu tik
ka? Nežinau net. Įvairios irgi. Gal kokia	Europos	hitų radijas

8 pav. Žodžio *Europos* konkordanso ištrauka

Reikia paminėti dar vieną kalbos analizės įrankį – dažninio sąrašo generatorių, tiesiogiai susijusį su konkordansais. Jau XX a. pradžioje kalbų analizei buvo pradėti naudoti rankiniu būdu sudaryti tekstų žodžių dažniniai sąrašai. Tačiau dar ir dabar ne visi tekstynai turi šį tarsi ir privalomą įrankį, labai reikalingą siekiant mokyti tikrai tos leksikos, kuri yra aktualiausia dabartinėje vartosenoje. Išanalizavus dažniausių SACODEYL tekstyno žodžių sąrašą pastebima, kad net prieš kamerą, kalbinami universiteto dėstytojų,

nors ir nesijausdami labai drąsiai, nesuvaržytai, jaunuoliai pavartoja tipiškų sakytinės kalbos elementų, nebūdingų bendrinei kalbai. Dažniausiai iš tokių pasitaikė dalelytė *nu* (344 kartai), antroje vietoje būtų *vat* (83), trečioje – barbarizmas *biškį* (9). Norminės, todėl pirmiausia mokytinės, leksikos sąrašė iš nominatyvinių žodžių pirmąja aišku tie, kuriuos galima būtų laikyti raktiniais kiekvieno projekto interviu žodžiais: *mokykla, Europa, atostogos* ir kt.

Taigi SACODEYL, kaip anotuotas sakytinės kalbos tekstynas ir jo pagrindu sukurti įvairių rūšių kalbos mokymo(si) pratimai yra įdomi, savalaikė (turint galvoje mokymų kompiuterizaciją) ir patraukli savo metodika pedagoginė priemonė.

Išvados

1. Socrates/ Minerva projekto metu sukurtas SACODEYL tekstynas tinka tobulinti moksleivių komunikaciniams įgūdžiams, klausymo ir gramatikos suvokimui, moksleivių žodyno plėtimui; jis tinkamai atlieka savo, kaip kalbų mokymo(si) proceso tarpininko, vaidmenį.
2. Toks pedagoginis, vaizdo ir garso technologijomis paremtas tekstynas išlaiko daugialypį sakytinės jaunimo kalbos pobūdį, todėl yra geras, modernus įrankis įvairiems autentiškos kalbos mokymo pratimams ar kt. produktams kurti.
3. SACODEYL tekstynas gali tarnauti šablonu kitų kalbų (pvz., latvių), kito amžiaus ar tikslinės grupės jaunuoliams mokytis).

Literatūra

1. Altenberg, B., 2002. Using Bilingual Corpus Evidence in Learner Corpus Research. In Granger, S., Hong, J. and Petch- Tyson, S. eds. *Computer Learner Corpora, Second Language Acquisition and Foreign Language Teaching*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, pp.39–54.

2. Gabrielatos, C., *Corpora and Language Teaching: Just a Fling or Wedding Bells?* Department of Linguistics and English Language, Lancaster University, UK. Prieiga per internetą: <http://tesl-ej.org/ej32/a1.html> [Žiūrėta 2009-02-23].
3. Grigaliūnienė, J., 2002. Tekstynų naudojimas kalboms mokytis. *Tiltai*, nr. 4. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
4. Hoffstaedter, P., Kohn, K., 2008. Real Language – Authentic Learning. Modern Corpus Technologies for Foreign Language Classes. *Modeme Korpustechnologies für den Fremdsprachenunterricht. Steinbeis Transfer Magazin*, 2., pp. 13–14. Prieiga per internetą: <http://www.stw.de/fileadmin/content/Transfermagazin/124141-0208-e.pdf>
5. Kennedy, G., 1998. *An Introduction to Corpus Linguistics*. London: Longman.
6. Leech, G., 1997. Teaching and Language Corpora: A Convergence. In Wichmann, A., Fligelstone, S., McNery, T., Knowles, G. eds. *Teaching and Language Corpora*. New York: Addison Wesley Longman, pp.1–23.
7. Marcinkevičienė, R., 1997. Tekstynų lingvistika ir lietuvių kalbos tekstynas. *Lituanistika*, nr. 1 (29), pp.58–78.
8. Mukherjee, J., 2002 *Korpuslinguistik und Englischunterricht: Eine Einführung*. Frankfurt am Main: Peter Lang, p.214.
9. Pérez-Paredes, P., Alcaraz-Calero, J. M., 2009. Developing Annotation Solutions for Online Data Driven Learning. *ReCALL*. Cambridge: Cambridge University Press 21, pp.55–75.
10. Rimkutė, E., Kovalevskaitė, J., Daudaravičius, V., 2006. Daugiakalbių tekstynų naudojimas ir taikymas. *Darbai ir dienos*, nr. 45, p.41-62.
11. Sinclair, J., ed., 2004. *How to Use Corpora in Language Teaching*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
12. Stubbs, M., 1996. *Text and Corpus Analysis*. Oxford: Blackwell.
13. Tognini-Bonelli, E., 2001. *Corpus Linguistics at Work*. Amsterdam: John Benjamins.

Jurgita Mikelionienė

Annotated Corpus of the Spoken Language: Teaching Instrument Based on Media Technologies

Summary

With the rise of popularity of authentic language usage in applied linguistics, especially in the field of foreign language studies, the annotated corpus of the spoken language as a new medium for learning/teaching languages has been used since 1987. Earlier it was used only in researching and comparing languages, compiling dictionaries, creating the systems of automatic translation. After twenty years the importance of mono or bilingual corpus in teaching languages is evident. The corpus has become not only one of the newest language teaching instruments, but it has become a method for language teaching. For teaching the Lithuanian language a new corpus SACODEL based on the spoken language of teenagers has been created. It is unique not only because of its availability in teaching the authentic language, but it is the first publicly accessible corpus on the Internet media. With the help of the corpus and TELOS a set of exercises to practice grammatical, lexical, and communicative skills has been developed. This innovative way of language learning environment stimulates and motivates the teenagers from all over the European Union to take interest in learning the Lithuanian language.

Straipsnis įteiktas 2009 03
Parengtas spaudai 2009 04

Apie autorę

Jurgita Mikelionienė, humanitarinių mokslų daktarė, Kauno technologijos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Kalbotyros katedros docentė. *Mokslinės veiklos sritys*: lietuvių kalbos leksikologija, žodžių daryba, tekstynų lingvistika. *Adresas*: Kauno technologijos universitetas, Humanitarinių mokslų fakultetas, Kalbotyros katedra, Gedimino g. 43, 44240 Kaunas. *El. paštas*: jurgita.mikelionienė@ktu.lt

DOI: 10.5755/j01.sal.1.14.43334